

UEN

—Alberto nun dediĉas sian tutan tempon al Esperanto
—Ankoraŭ unu dancistino!

LIBREJO

HACHETTE & Kio

79, BOULEVARD SAINT-GERMAIN, PARIS

La plej akurata librejo de la tuta mondo.

Oni tuj sendas la menditajn librojn per aereoplanoj, per aereosferoj, kaj aereopoligonoj.

Neniu povas rifuzi fari la provon.

Ni ricevis per tiuj transportiloj.

LA REĜO DE LA MONTOJ'n

DE

EDMOND ABOUT

Tradukitan de GASTON MOCH (Esperantista Akademiano)

La libro nur kostis al ni fr. 3'50

La elspeso de la motoro valoras pli

Neniu malbona esperantisto legas la

"FRANCA ESPERANTISTO," n,

KIUN ONI ABONAS EN

46, BOULEVARD MAGENTA, PARIS

Skribmaŝino "OLIVER,"

La plej fortika el la mondo. Oni uzis ĝin, kiel bombardilon dum la milito rus-japana. Facile uzebla. Ebligas la skribadon, eĉ al la mal-

_____ kleruloj, kiuj ne scias legi. _____

PROGRAMO

Ni venas plenigi malplenon, kiu estas de post multe da tempo en la homaro. Tiu ĉi ne povis vivi sen ni, kaj ni venas oferi nin por la bono de ĉiuj. Mankis ni; jen ni; jen JEN.

Ni intencas plibonigi la gentojn, la legojn, la astronomion, la kulturon de la ta-

bako, la veteron, la arton kaj la sciencan.

Ni intencas reformi la vivmanieron de la homoj, la sulkojn kaj la fidon, la ridon kaj la ploron, la poŝhorloĝojn, la sunhorloĝojn, kaj eĉ la lunhorloĝojn.

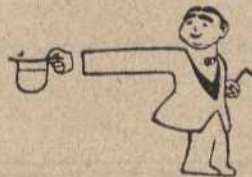
Ni sincere batalados ĝis kiam la stelo de Esperanto havos sep aŭ ok aŭ pliajn pintojn, ĉar kvin jam ne estas sufiĉe por la disvastigado de nia lingvo.

Ni batalados por atingi, ke oni nur pintigu la alian flankon de la kraĵoj. Kiam ni estos sufiĉe fortaj kaj multenombraj, ni postulos,—kaj ni donos la ekzemplon per nia JEN,—ke oni skribu Esperanton dekstre—maldekstren. Tion ĉi ni faros por komplezi unu el niaj redaktoroj, kiu restis longatempe inter araboj. Tiuj, kiuj ne estos kontentaj povos sin loki, por rekte legi, kontraŭ spegulon.

Bedaurinde, ni nin okupos nek pri politikaj nek pri religiaj demandoj. Sen tio, ni prezentus al niaj legantoj tian programon, ke post dek jarcentoj la historio ankoraŭ parolus pri ni. Ni montrus ekzemple, ke, rilate al la opinioj, ni preferas la opiniojn sangeblajn, senpezajn, fresajn, belkolorajn kiel papilio, kaj, kiuj, kiel ĝi, flirtas, flugetas, flagras de floro al floro senpripense kaj facilmolve, akceptante nek ĉenojn—tro pezajn por ili—nek antaŭdefinitajn vojojn, tro mallargajn por ili ĉiam. Tamen, tiuj ĉi poeziaj ideoj ne restos perditaj, ĉar ni versigos ilin por la unuaj Fruktaĵoj Ludoj. Neniu ilin tuŝu. (*) Kronon sur nian frunton!!

Ni faros militon por atingi la pacon, kaj ni ne oscedos kiam la paco ekzistos.

Ni tiom krios, ke eĉ la surduloj aŭdos nin, kaj ni tiel propagandos, ke eĉ la mutuloj fariĝos parolantoj de nia Esperanto.

Fine, ni sincere promesas ne plenumi tiun ĉi programon, kiun ni prezentas, nur por plena respekto al la tradicio kaj kutimo.

LA TUTA REDAKCIO.

(*) Privilege of Copyright. k. t. p., k. t. p.

—Kio plilacigas vin en balo, la mazurko aŭ la valso?

—La ĉampanvino.

—Sur strato falas viro kaptita de subita malsano. La popolo amasiĝas ĉirkaŭ li, dum kuracisto, okaze trapasinte, aŭskultadas la bruston kaj observadas la pulson de la falinto

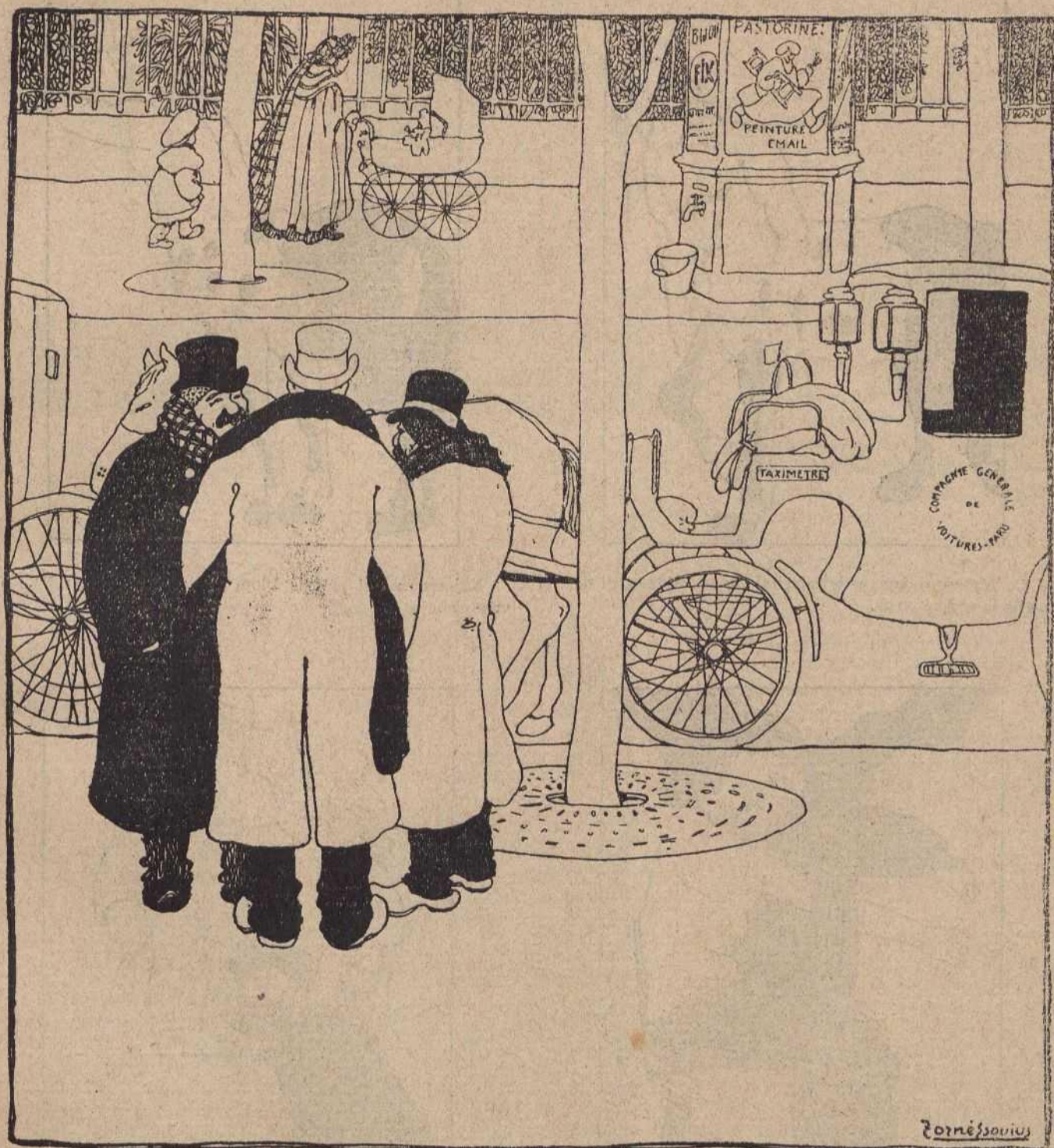
Ĉiu demandas kun granda intereso la Doktoron, pri la sanostato de la malsaniĝinto, kiu, laŭ ĉiu ŝajno, estas mortinta; kaj la Doktoro, kun grava mieno, forlasinte la falinton kaj aranĝinte siajn okulvitrojn, respondas ĉagrene:

—Li ne plu havas esperon!...

—Tamen...!, respondas ĉeestanto. Kaj li montras paperon, kiu kuŝas apud la mortinto.

Ĝi estis la «Espero», la himno de de Ménéil!

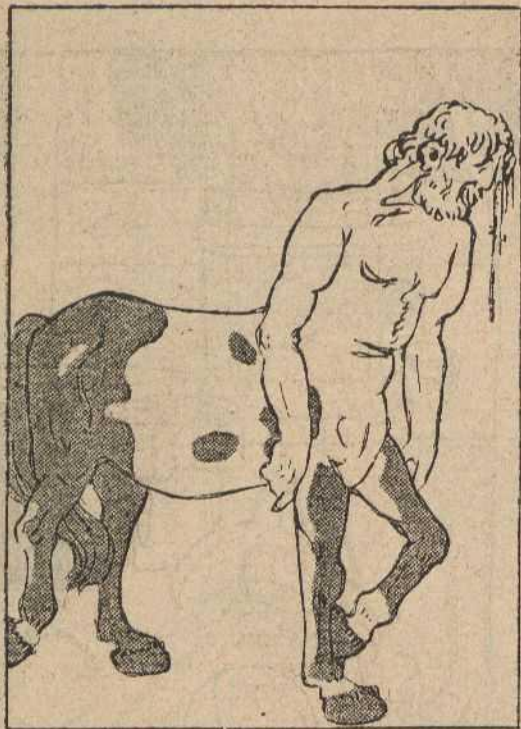
EN PARIZO

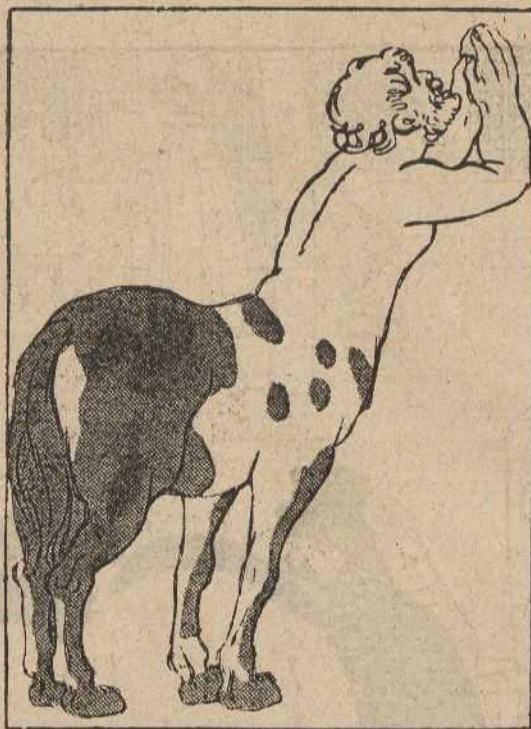
—Oni multe paroladas kaj raportadas ĉar kolego nia fariĝis esperantisto! Kion tio ĉi signifas por Esperanto!
 —Se almenaŭ esperantisto estus fariĝinte veturigisto!

—Li kondukas la karavanon per fajŝilo. Ĉu li volas haltigi siajn kondukatojn? Li fajfas. Ĉu li volas marŝigi ilin?...

—Li malfajfas!...

La centaŭroj jam estis lacigitaj de la rajdado; ili deziris malrajdi, sed ne povis.

Kaj senĉese ili petegis Dion, ke li liberu ilin de tia turmentego.

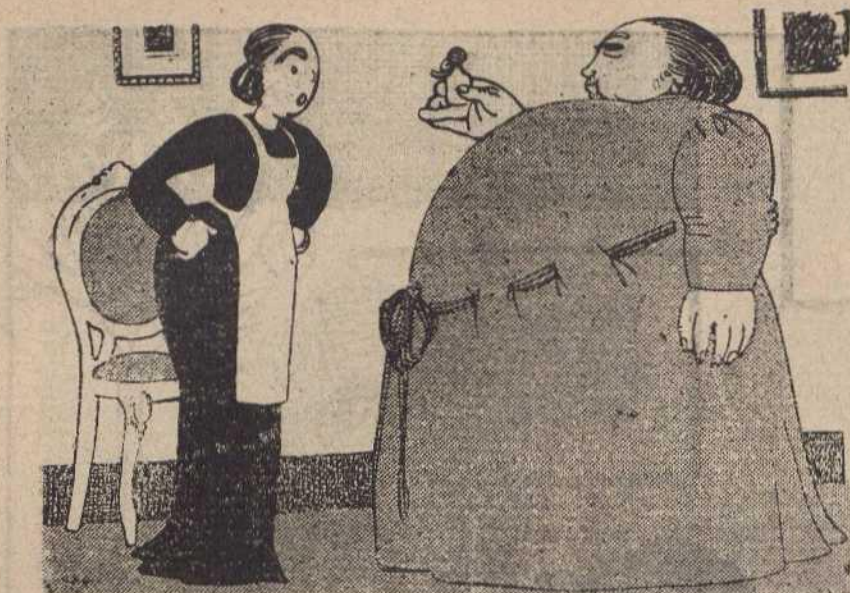

Zeŭzo fine kompatis, malsupreniris teren kaj kompletis la petemajn centaŭrojn.

Sed pune, li kreis la genton de senkruruloj.

Tio estas ĉio, kio restas el la antikvaj centaŭroj.

—Mi aĉetis la medikamenton, kaj mi ne rimarkas pliboniĝon.
—Sed la botelo estas ankoraŭ plena. Vi ne trinkis ĝin!
—Kial!

REGALEMA AMIKO.

—Fumu tiun ĉi cigaron!
—Dankon, mi ne fumas; mi nur trinkas.
—Trinku, do, ĝin!

La ĥameleonoj de sinjoro Bricard.

Nia tre kara amiko kaj samideano Sinjoro Bricard el Parizo, havas tri pasiojn: la matematikoj, la fumado, kaj la ĥameleonoj. La matematiko taŭgas al li, krom por la verkado de gravaj verkoj, por kalkuli plej ĝuste la nombron da cigaredoj de li fumitaj; la fumado—por forgesi la kalkulon; kaj la ĥameleonoj—por starigi profundajn pripensojn. Se li bedaŭras esti matematikisto, nur estas pro tio, ke la scienco rabas al li tempon por la fumado; se li bedaŭras esti fumemulo, nur estas tial, ke tio rabas al li tempon por la nigra tabulo. Li tute ne bedaŭras ami la ĥameleonojn. Tio ĉi do, estas la plej granda pasio el la tri.

Unu el liaj ĥameleonoj estas nomata Ĥam; la alia, kompreneble, estas nomata Leono. Kiam Ĥam supreniras la trajtojn, kiun li al ili konstruis, Leono malsupreniras ĝin. Tio estas tre amuza, kvankam ne tro gaja.

Lastatempe, nia eminenta samideano ricevis la plej grandan ĉagrenon, kiun homo povas ricevi. Ĥam malaperis el la mondo de la vivantoj. La malfeliĉaĵo okazis tiel: Oni scias, ke la ĥameleonoj akiras tuj la koloron de la ambio, en kiu ili estas. Se oni demetas ĥameleonon sur ruĝan tapiŝon, ĝi fariĝas tuj ruĝa; se oni demetas ĝin sur bluan paperon, ĝi fariĝas tuj blua. Amiko nia certigas, ke li vidis ĥameleonon, kiu fariĝis flava, nur ĉar oni demetis ĝin sur landkarton de Ĥinuĵo. Tiel estas ĉu la forto de la flava gento, ĉu la kapablo de la malgajaj bestoj! Ĥam kaj Leono de Sro Bricard estis verdaj ĉar ili kuŝis plej ofte apud esperantista flago, kiun nia amiko fervore gardas en sia hejmo.

Antaŭ kelkaj semajnoj, vizitis sinjoron Bricard'n iu skota samideano; oni ne scias ĉu li estis Sro Cunningham, ĉu kara sinjoro Page; oni scias nur, ke li estis vestita per sia belega nacia kostumo. Sinjoro Bricard montris al li Ĥam'n. La skoto prenis ĝin, kaj ĝin demetis—por pli bone ĝin observi,—sur sian multkoloran jupeton. Ho ve! Post kelkaj momentoj, la ĥameleono mortigis pro plej terura frenezo! La malfeliĉa besto frenezigis ne sciante, kiun koloron elekti por akiri!

Niajn kondolencojn! Kaj ke niaj gelegantoj pardonu al ni tiun ĉi funebran raporton!

- Țu vi scias? Markizo de Beaufront acētis al si domon noyan.
— Por loĝi en ĝi, kompreneble?
— **Tate ne;** por reformigi ĝin!

Lernejo por edzoj

Romanco sen paroloj NOKTURNO

Ludebla en kunvenoj de esperantistoj mutaj.

Eleganta fumejo en la domo de Gesinjoroj B.—*Dekstre*: Sur la muro, ĉe kiu neniu pordo estas, kelkaj pentraĵoj,—bretoj kun skulptaĵoj, vazoj, tri aŭ kvar libroj. Planke,—oportuna sofo,—kelkaj seĝoj kaj apogseĝoj,—sur arta fera stativo, petrol-lampo kovrita de lumŝirmilo.—*Maldekstre*: Du pordoj ornamitaj de dikaj mallaŭtigaj kurtenoj,—bretŝranko kun artaĵoj, ĵurnaloj, ilustritaj gazetoj.

La tuĝa fundo konsistas el vitra fenestraro, kontraŭ kiu estas kelkaj sidiloj, kaj delikata geridono, kin surportas kelkajn ĵurnalojn de modoj, keston de cigaredoj kaj elektran lampeton ankaŭ kovritan de lumŝirmilo. Apud la tableto kuŝas junka apogseĝo. Tra la vitroj oni vidas densan branĉaron de ĝardeno ĉirkaŭita de krado, preter kiu kuŝas la domoj de la alia flanko de la aleo.

Nokte. La ĝardeno estas malluma, nigra. El la kotraŭaj domoj, kelkaj lumigitaj fenestroj palpebrumas mistere; ombroj pasas malantaŭ ili, haltas ĉe la vitroj, rigardas eksteren dum momentoj, malaperas, kaj revenas denove.

Interne de la fumejo, la petrol-lampo brulas projekciante sur la plankon orkoloran lumrondon kaj etendante ĉirkaŭ si flavan aŭreolon. La cetero de la ĉambro estas en duonlumo.

LI sidas en apogseĝo apud la lampo, turnante la dorson

la fenestro kaj legante kun granda atento libron, kiun li tenas per la dekstra mano dum lia maldekstra brako kruciĝas al li sur la bruston. De tempo al tempo, LI fermas la okulojn pripenseme kaj tuj eklegas denove.

Oni aŭdas murmuron de muziko, kiu venas de tre malproksime; valsojn incitajn, persistajn, treniĝajn...! La muziko ĉesas dum momento, rekomencas denove pli tikla, pli mola.

Post kelke da tempo, malrapida ombro de virino aperas tra la dua pordo.

ŜI eniras, turnas momenton al LI la kapon, sed restas apud la fenestraro rigardante eksteren.

LI daŭras legante senmove.

Per malrapidaj paŝoj, ŜI aliras al la junka apogseĝo, eksidas, apogas la antaŭbrakojn sur la brustapogilon de la fenestro kaj restas ĉiam kun la rigardo turnita al la ĝardeno.

LI lasas la libron sur la genuon kaj pripense rigardas al punkto de planko. Per la nun libera mano, LI ŝovas la harojn malantaŭen, karesas la vizaĝon, frotetas la mentonon preskaŭ sur la lipoj. Poste, LI reprenas la libron kaj la legadon.

ŜI rigardas internen, oscedas, kaj post rapida decido, sed per malrapidaj gestoj, ŜI traserĉas sur la tablo, prenas cigaredon el la kesto kaj bruligas ĝin. Poste, sin metante oportune sur la apogseĝo, kun la brakoj etenditaj laŭlonge sur la kubut-apogiloj, kun la kapo klinita malantaŭen, ŜI elspiras buŝetojn da fumo, kaj faras fumrondojn, kaj blovas al ili por ilin disigi.

LI legas senĉese.

Post kelkaj momentoj, ŜI estingas la fajron de la cigaredo,

allumigas la elektran vitran piron, kies lumŝirmilo reĵetas la helon sur la tableton, kaj preninte la ĵurnalon de modoj, ŜI foliumas ĝin.

LI ĉizas, per la onĝlo, signon en la libron, sur atentindan frazon, kaj daŭras legante.

Laca, tedita, ŜI lasas la ĵurnalon, estingas la lampon, oscedas, metas kruron sur kruron kaj sekvante la takton per la piedo, ŜI ekfajfas arion tre mallaŭte. Sed tuj ŜI haltas, etendas la brakojn, ekstaras restante momenton dubante senpaŝe, kaj poste ŜI aliras al LI.

LI klinas la kapon malantaŭen ne levinte la rigardon de la libro.

ŜI kisas lin sur la vangon, kaj LI skuas la kapon, kvazaŭ dirante: *Tuj*.

Ŝi malrapide malaperas elŝoviĝante tra la dua pordo.

LI restas legante; post kelkaj momentoj, ferminte la libron, ĵetinte ĝin sur la sofon, kaj kun la manoj en la poŝoj, LI ekstaras, blovas al la lampo, kaj tre malrapide aliras al la fenestraro, iom rigardas eksteren, kaj malaperas tra la dua pordo ankaŭ.

Oni aŭdas denove muzikan murmuron: valsojn incitajn, persistajn, treniĝajn...!

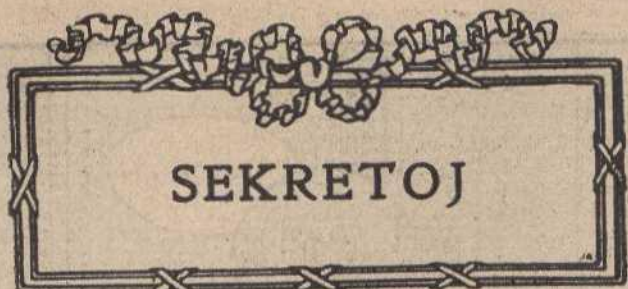
Kurteno

F. P.

—Oni diras, ke kolonelo Pollen multe vojaĝis dum la lasta vintro.

—Jes, ja; imagu al vi, ke li iris pli malproksimen ol fremdalandon!

SEKRETOJ

Pri la 4^a.—Tio ĉi ne traktas pri la solena Kongreso, kiun organizis la germanaj samideanoj, sed pri la 4ª dimensio, matematika afero tre malfacile komprenebla.

Se la raportisto ne trompis nin, jen kio okazas.

Sinjoro de Ménil, la konata aŭtoro de nia himno, intencas enmuzikigi matematikan verkon, por fari plezuron al la Internacia Scienca Asocio.

La sciigo fális en la intelektulan rondon, kiel fulmo sur ovon.

Oni diras, ke la aŭtoro de la matematika verko estas sinjoro Pujulà, kiu ne scias kalkuli ĝis 1000... eĉ en esperanto, kaj ke la verko traktos pri la 4ª dimensio. Teruro kaptis niajn famajn matematikistojn—esperantistojn, kiuj tre prave timis, ke la verko enhavos la plej grandajn hereziojn matematikajn. Kaj tuj, Sro Bourlet, Sro de Saussure, Sro Mybs, ĉiu Sro lerta en kalkulado, superakvis (aŭ superleteris) sinjoron Pujulàn per leteroj, klarigante al li, kio estas la 4^a dimensio.

Sro Pujulà, kiu jam havas sufiĉe da klopodoj kun la 5^a (ne la 5^a dimensio, sed la 5^a Kongreso) kaj kiu verŝajne, neniam intencis verki tiun verkon, ne scias kion fari. Unu klarigas al li, ke la tegoloj falas sur la kapon de la pasantoj laŭ la 3^a dimensio; alia scienculo klarigas, ke la pugnatojn oni donas laŭ la dimensio 2^a, kaj alia aldonas, ke kiam oni estas premita en tramveturilo, oni deziras foriri por ĝui la 1an dimension. Ĉiuj kune parolas al li pri la 4^a, kaj ankoraŭ pri la 4^a. Sinjoro Pujulà timas fariĝi malsana. Li skribas siavice al Sro de Ménil longajn leterojn pri la 4^a dimensio. Sro de Ménil interparoladas pri la 4^a dimensio kun Sro Bourlet. Dum siaj interparoladoj, ili miksas la aranĝadon de la Floraj Ludoj de la V^a Kongreso kun la pridiskutoj pri la 4^a dimensio.

Aliflanke, oni certigas, ke Sro de Ménil neniam intencis komponi tian muzikaĵon. Ni estas pretaj kredi tion. Ĉar antaŭ kelkaj tagoj, oni vidis lin solan promenantan tra la «Bois de Boulogne» tre pripenseman.

—Pri kio vi pensas, kara sinjoro? — on, demandis lin.

—Pri tio, ke neniam oni tiel multe parolis pri 4^a, ol dum la protigado de la... 5^a!!

Kampano difinis la Akademianojn tiamaniere:

—Personoj, kiuj pasigas la tempon parolante pri, kiamaniere oni devas paroli.

—Estas mirinde: kaligrafiistoj kontraŭstaras la skribmaŝinojn, ŝufaristoj la aŭtomobilojn, flegistoj la profilakson... Neniam vi povos imagi, kiuj kontraŭstaras la internacian lingvon.

—Ĉu la mutuloj?

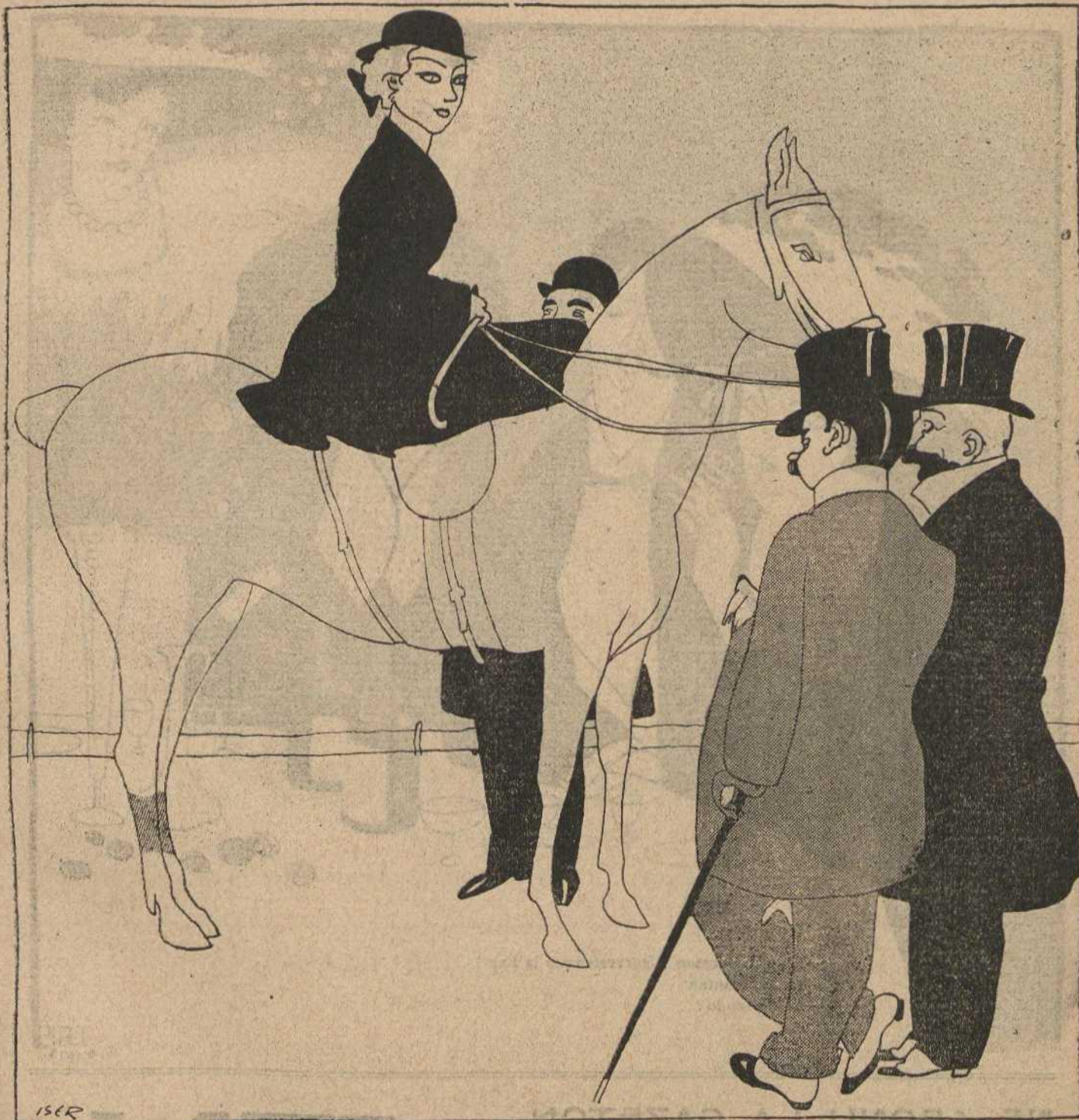
Ju pli oni vestas lin per riĉulaj lasaĵoj, des pli malriĉa li ŝajnas.

—Vi promesis al mi du mil frankojn por miaj reformoj. Kial vi nun nur donas mil al mi?
 —Tial, ke mi ankaŭ reformis la promeson.

Oni certigas, que Doktoro Zamenhof intencas fari reformon en la lingvo. Li intencas forigi la vorton «aŭtografo» el la vortaroj. Kiam oni scias pri la miloj da aŭtografoj, kiujn li estas petata doni dum Kongreso, oni komprenas, ke lia decido ne estas *senfundamenta*!

- Ĉu vi neniam intencis esperantistiniĝi ŝin?
 — Tute ne, ŝi estas freneza rajdantino. Escepte por rajdarto, ŝi estas blindulino por ĉio ajn.
 — Kial vi ne donas al ŝi broŝuron de Sro Cart?

— Mi komprenas, ke sinjoro Pollen montru direkton, ĉar oni iras al li altirata de plej granda simpatio. Mi komprenas ankaŭ la nomon de sinjoroj Borel, ĉar fine ili estas eldonistoj kaj ili boras kaj eĉ elboras la argumentojn de niaj kontraŭuloj, per sia senĉesa agado. Sed mi ne komprenas, kial Sro Privat, kiu estas tiel aktiva, havas pasivan finiĝon
 — Tio ĉi ja estas *privata* rajto!

—Kiun naciveston vi survestos por la Balo?
 —La Esperantan!
 —El kiu lando?

GRIS
PARIS

NE ABONU LA GAZETON

Unu jaro. . . . . 3 Fr. (1,200 sm.)
 Jarduono. . . . . 2 » (0,800 sm.)

JEN

Plumdirektoro: Fred. Pujulà. Krajondirektoro: Apa.

Eldonisto: RAMON FARRÉ. str. Portaferriça, 17, BARCELONO. (Li petas, oni faru la pagon per la «ĈEBANKO ESPERANTISTA» Merton Abbey. LONDON SW.)

REPREZENTANTOJ.

- G. Warnier, «Librairie de l'Esperanto» 15, rue Montmartre, Parizo.
- Möller & Borel, «Esperanto Ver ag» 18/19, Lindenstr. BERLINO SW.
- Andr. Fred. Host & Son, Kg. L. Hofboghandel. Bredgade, 35, KJOBENHAVN.
- «The British Esperanto Association» Museum Station Buildings, 133-6, High Holborn, LONDON. WC.

INKO "STEPHENS,"

LA PLEJ FLUA, LA PLEJ NIGRA. TERURIGAS LA SENMAKULIGISTOJN

UNU BOTELO SUFIĈAS POR NIGRIGI RIVERON

NE MENDU AL LA FIRMO

"WARNIER

15, RUE DE MONTMARTRE, PARIS"

la "GRAFO ERARINTA" kaj la "NAIVULO'n"

de Fred. Pujulà y Vallès kun desegnaĵoj de Torné-Esquius

Legante tiujn librojn, kiuj nur kostas 20 sp. vi estus kaptata de rida malsano

ABONU

"LINGVO INTERNACIA,"N

33, Rue Lacépède, PARIS

NENIAM ONI VIDIS TIUN GAZETON EN LA MANOJ DE SENBRAKULO

"ESPERANTO VERLAG MÖLLER & BOREL,"

LINDENSTR. 18/19. BERLIN. SW.

La "Esperanta Biblioteko Internacia,"

ELDONATA DE TIU FIRMO, ESTAS LA PLEJ MALKARA

0,10 SM. LA LIBRETO

The British Esperantist

Oficiala monata organo de la Brita Esperantista Asocio

Adreso: Museum Station Buildings, 133/136, High-Holborn. - LONDON W. C. 1,50. Sm. jare

La ekzekutisto: — La kondamnito havis la gorgon malmola! Certe li estis poligloto.

Adress: Maxymilian-Strasse 133-135, Licht-Haus, LONDON, W. 8, ENGLAND.